N:o 12. | Redaktör och utgifvare: **FRANS J. HUSS.** Expedition: Olofsgatan 1 (Hötorget 6,) 1 tr. upp öfv. gård. | Stockholm den 11 Juni 1889. | Pris: Helt år 5 kr., Lösn:r 25 öre. Annonspris: 10 öre petitraden. Bilaga 1: 80 öre. | Årg. 9.

Beethovens umgänge i Wien.

Ur ett oss förevisadt större biografiskt manuskript, efter Scheelund, Marx m. fl. källor utarbetadt af kyrkoherden K. Strömbäck.

Vi hafva redan nämnt om B:s bekantskap med embetsmannen vid ungerska hofkansliet, hofsekreteraren *Nik. Zmeskall* von *Domanovecz*. Denna Beethovens första bekantskap i Wien utvecklade sig snart till den intimaste vänskap, hela lifvet igenom. Emot det vanliga i Beethovens förbindelser af denna natur blefvo de aldrig du med hvarandra, men tonen dem emellan var icke desto mindre så förtrolig som mellan bröder. B. i sin brådska med komposition m. m. kom snart i vana att i mängd skrifva bref och biljetter för att meddela sig med sina vänner. Zmeskall å sin sida förvarade med en kontorsmans ordningssinne dessa biljetter och lappar, och derigenom hafva vi fått många upplysande penndrag rörande både deras och andra Beethovens förhållanden. B. lemnar vanligen sin humor fritt lopp i dessa bref eller biljetter, ja han hängifver sig till och med oftast till en nästan barnslig munterhet, som kanske också till en del svarade mot den mottagandes smak; öknamn, raljerier, ironiska spetsigheter eller grofheter, ordlekar och dylikt vimla i brokig massa om hvarandra, men likväl alltid med så själfull begränsning, och ofta med så mycket verkligt vett, att ingen af dessa meddelanden på minsta sätt närmar sig det smaklösa, medan många såsom rent estetiska produkter kunna sägas vara rätt lyckade. Och Zmeskall, som var en skicklig violoncellist, passionerad beundrare af B. som han var, mottog ock troget alla de uppenbara eller förblommerade oartigheter, hvarmed han öfveröstes, och utförde troget alla de tusende kommissionerna — t. ex. de idkeliga reqvisitionerna af fjäderskrifpennor, som B. icke sjelf gaf sig tid med att formera; han förstod skämtet och kände väl mannen, hvarifrån det kom. Följande små bref äro exempel på denna korrespondens:

1. »Till hans högväl-väl-högborenhet, Hr. von Zmeskall, kejserlig-konglig så väl som konglig-kejserlig hofsekreterare.

Ville Hans högvälborenhet, hans hr. von-zmeskalliska Zmekallitet hafva den bevågenheten att bestämma, hvar jag i morgon kan få tala med eder:

Vi äro Eder aldeles fördömdt
tillgifven
Beethoven.

2. Käraste baron Dreckfahrer! *)

Je vous suis bien obligé pour votre faiblesse de vos yeux. För öfrigt undanbeder jag mig för framtiden, att man tager, röfvar ifrån mig det goda humör, som jag stundom kan hafva, ty i går blef jag vid deras Zmeskall-domano-vecziska gräl helt melankolisk. Jag bryr mig icke om något af hela eder moral; *Kraft* är de folks moral, som utmärka sig framför andra, och det är också min, och om Ni i dag begynner från början, plågar jag eder, så länge, tills dess ni finner allt godt och prisvärdt, som jag gör (ty jag kommer i »Svanen»; i »Oxen» visserligen heldre, men det beror på Eder zmeskalliska, domanoveczska bestämning (reponse!)

Adieu, Baron Baron-Ba-ron ron nor orn rno orn.

Voilá quelque chose aus dem alten Versatsamt! (= ur den gamla pantlåneinrättningen). Beethoven.

3. Hans herr von Z. har att skynda sig med att plocka ur sig sina (deribland ock sannolikt några främmande) fjädrar; man hoppas att de icke hafva blifva fastvuxna vid Eder — så snart Ni gör allt, hvad vi vilja, — önska, äro vi med utmärkt aktning

Eder
B.»

För öfrigt träffades de ofta både i de förnäma musikaliska husen och i värdshuset »Svanen», och hos Zmeskall sjelf, hos hvilken i en lång följd af år privata morgonkonserter uppfördes, hvartill blott de förnämsta exekutörer af kammarmusik och några få gäster hade tillträde. Här blefvo under sednare år Beethovens verk i denna genre pröfvade, likasom för den närvarande tiden hos furst Lichnowsky och Rasumowsky. B. synes hafva haft stor aktning för Zmeskalls musikaliska omdöme och insigt, ty han lät ofta vid sjukdomstillfällen eller dylikt honom vikariera för sig som lärare eller som rådgifvare vid de adligas musikaliska underhållningar. B. kallade honom »musikgrefven», när han var ledsen på honom. Den härskaremyndighet, B. på skämt antog, visade han i verkligheten emot sina intimare vänner, till och med mot de musiker, med hvilka han ständigt arbetade, och som också till en del kunde kallas hans vänner för deras ofta förekommande umgänge och för deras passionsfulla beundran för hans geni. Ett bevis derpå är 3:e brefvet till Zmeskall, hvilket B. i vredesmod skrifvit:

»Musikgrefven är från i dag infamt kasserad. Primviolisten transporteras såsom förvist till Sibirien. Baronen gifves för en hel månad det förbudet att icke mera fråga, att icke vara framfusig, att icke befatta sig med annat än sitt *ipse miserum.*» *) *B.*»

»Musikgrefven» och »Baron» äro här öknamn på Zmeskall. Om med »primviolisten kan menas Schuppanzigh är ovisst.

I ett annat bref kallar han Zmeskall:

*) Ordet betyder »sop-åkare», ett groft oqvädingsord, men en pik mot statshandlingar, dem B. såsom en republikan satte föga värde på.

*) »Sitt eländiga jag». Beethovens okunnighet i latinet röjer sig här. Han hade bort skrifva *ipsum miserum.*

»Verfluchter geladener Domanvetz, nicht »Musikgraf», utan »Fressgraf, Dinergraf, souper-graf» o. s. v. I ett annat åter: »Käraste Conte di Musica» — liebster Conte, vertrauter *amico* &, då han beder att få låna af honom 5 gulden! Och i ett bref skrifver han: »Ytterst välborne! Vi bedja eder skänka oss några pennor. *) Vi skola skicka härnäst en hel packe till eder, på det att Ni icke måtte rycka af edra egna. Det kunde dock då hända, att ni ännu erhölle Celloordens stora decoration. Vi äro eder ganska mycket riktigt bevågen. Eders vänligaste vän. *Beeth.*

En annan och kanske ännu intimare hjertevän, som uppehöll sig i Wien ett år, var teologen och violinspelaren *Karl Amenda*, som sedan kom till Kurland och der dog såsom pastor i Talsen och prost 1836, högt aktad och älskad af sin församling. Han fick med sig till skänks af B. ett af dennes första qvartettförsök i Wien, en af qvartetterna Op. 18. Till honom i Kurland skref B. 4 bref, n:o 10, 12, 13, 38 i Nohls samling. Honom kallar han »den bäste af menniskor», sin käre gode vän» och beder att »få behålla hans kärlek, hans vänskap.»

Ibland dem, som hörde till Beethovens vänkrets, var ock *Häring*, som (1795) ansågs för att vara den bästa violinspelare bland dilettanterna i Wien. Han blef sedan köpman och bankir och gjorde 20 år senare god tjenst som korrespondent till B:s engelska förbindelser.

Grefve *Moritz Lichnowsky*, Furst Carl L:s broder, med hvilken B. blifvit bekant i furstens hus, blef Beethovens förtrolige vän hela lifvet igenom. Han hade likasom brodern varit Mozarts elev och egde stor färdighet i pianospelning, afgudade såsom de öfriga i familjen B. och var en af B:s inflytelserikaste förkämpar i musikverlden.

Af den framstående utmärkta qvartetten af violspelare, med Schuppanzigh i spetsen, som i furst Lichnowskys hus inöfvade Haydns och Försters qvartetter under komponisternas personliga ledning, fick ock B. goda råd; och han genomdref slutligen, att han fick instudera sina violinqvartetter med dem. Detta utmärkta qvartettförbund beredde Wien den tiden den största njutning i kammarmusikens genre.

Ibland yngre konstbröder uppsöktes B. af den bekante pianisten *Johan Nepomuk Hummel,***) Mozarts elev. Efter sin första stora konsertresa kom den 17-årige virtuosen åter till Wien för att fortsätta sina teoretiska studier hos Albrechtsberger och Salieri, närmade sig B. och kom i det förtroligaste förhållande till den uppgående Wienersolen i musiken. Men han fick litet emellan umgälla mästarens häftighet och öfverilningar i omdömet, hvarom följande småbiljetter vittna:

Han skall icke mera komma till mig! Han är en falsk hund, och falska hundar kunna gå f—n i våld.

Beethoven.

Dagen efter.

Hjertans käre Natzerl!

Du är en ärlig karl, och hade rätt, det inser jag nu. Kom således i eftermiddag till mig. Du träffar Schuppanzigh och vi skola båda så krama, klappa om dig och skaka om dig, att det skall vara dig ett sant nöje.

Dig kysser Din *Beethoven*,
också kallad smörgröt.

Hummel fick för sitt eleganta, lysande pianospel ett parti för sig i Wien, som rivaliserade med Beethoven. Deras olika konstriktning skilde dem något från hvarandra, men vänskapen i sin grundkärna höll sig oförändrad ända till Beethovens dödsdag, oaktadt en kort tids brytning, som vi framdeles få se.

B:s nästan ständiga umgängesvän vid denna tid var violisten och orkesterspelaren *Wenzel Krumpholz* *) Han var en »exalterad, musikalisk enthusiast, som sedan 1796 fäst sig vid B. med så förtrolig hängifvenhet, att han var nästan hela dagar hos honom och åtnjöt mästarens fulla förtrolighet under hans konstnärliga sysselsättningar. B. meddelade honom alla sina idéer, spelade de nya kompositionerna för honom, fantiserade dagligen för honom. Krumpholz hade en sällsynt fin och riktig smak, och oaktadt B. ofta gjorde sig lustig öfver hans oskrymtade hänryckning och kallade honom sin »narr», försvarade K. dock trofast och dristigt B:s sak mot hans talrika motståndare, hvilket B. erkände. Likväl uppstod år 1816 en brytning dem emellan, så att Krumpholz drog sig tillbaka.

Vid sidan af sin vänkrets och sina beundrare hade B. ett ännu större antal motståndare, hvilket var en naturlig följd dels af hans banbrytande konstnärsverksamhet, dels af hans anspråksfulla och hänsynslösa väsen och stolta uppträdande. Han hade som virtuos fått mäktiga rivaler, såsom vi anfört, i Wölffl, Cramer och Hummel, hvilka alla öfverträffade honom i pianospelets smakfullhet prydlighet och elegans. Beethoven var väl hvar och en af dem enskildt öfverlägsen och hade såsom improvisatör icke sin like; men för honom var tekniken något underordnadt; han gaf sig hvarken tid ej heller hade han tålamod till att offra åt den sin rika idéverld. Hans pianospel med all dess bravur och kolossala färdighet och framförallt gigantiska kraft, så att han misshandlade instrumentet, saknade mycket af finhet, renhet och klarhet, i synnerhet som han så ofta begagnade till missbruk pedalen. Fienderna beskyllde honom för konfust larm, då rivalerna deremot vunno publikens gunst genom sitt eleganta, fullständigt otadliga och ytterst briljanta spel, ehuru de saknade den kraft och ande, det djup och den grundlighet, som utmärkte Beethoven. B. hade ock som kompositör att vid denna tidpunkt söka öfverglänsa de stora musikstjernorna i Wien, Mozart och Haydn, af hvilka den ene redan slocknat, men Haydn nu stod efter uppförandet af sina engelska sinfonier och oratoriet Skapelsen (1799) och »Årstiderna» (1801) på höjdpunkten af rykte, pris och popularitet.

Bland tonkonstnärerna ex professo gälde B. för att vara en nyhetsmakare, främst bland dem, som icke kunde frigöra sig från den gamla formalismen, och som saknade konstnärlig bildning för att genom forskning tränga in i det själfulla djup, i hvilket hans arbeten rörde sig. Han vann hos dem icke anklang eller sympati. Hans tre lärare, Haydn, Albrechtsberger och Salieri, voro icke nöjda med sin elev för hans envisa sjelfrådighet och derför att han ej hos någon af dem genomgick fullständigt den påtänkta kursen. Fastän Haydn och Salieri icke voro blinda för hans uppåtsträfvande geni, iakttogo de städse en visserligen välvillig, men något kall hållning mot honom. De öfrige äldre tonkonstnärerna, som ännu voro fastvuxna i förtidens alster och för hvilka Mozart framstod som tonkonstens kulmination, funno från denna sin ståndpunkt Beethovens kompositioner främmande, bizarra, frånstötande. Hans person och väsen var dem ännu mera motbjudande; hans sjelfmedvetna stolta ton, hans oförbehållsamma hänsynslösa omdömen m. m. väckte ofta en förstämning, som de med framgång begagnade sig af för att efter förmåga göra honom löjlig för hans många egenheter, hans häftighet och hans försyndelser mot formerna. Det var dock blott hos tonkonstnärerna af lägre grad, afunden framkallade dessa ogynnsamma stämningar. De fruktade för att »republikanen», som de kallade B., skulle framför dem vinna insteg vid det kejserliga hofvet, i synnerhet då erkehertig *Rudolf* *) var Beethovens

*) Zmeskall försedde B. ganska ofta med skrifpennor. Tåligt och troget hade han fördrag med Beethovens ombytliga lynne och anspråksfulla fordringar. Han kallade honom i ett bref: »Nicht ausserordentlicher, aber sehr ordentlicher ordinärer Federschneider!

**) J. N. Hummel, f. d. 14 Nov. 1778 i Pressburg, dog den 17 okt. 1837 i Weimar. Allmänt bekant är denna pianistvirtuos för sin »pianoforteschule», sina konserter för piano, A-moll, H-moll, Ass-dur, sin D-molls septett m. m. Han var gift med *Elisabeth Röckl* (f. 1793 † 1883 i Weimar), i sin ungdom operasångerska.

*) Broder till harpvirtuosen *Joh. Baptist K.*, f. omkring 1750; sedan 1796 violist i Wieneroperans orkester. Dog knall och fall på gatan den 2 maj 1817. B. dedicerade till hans minne »Gesang der Mönche.» Blott 2 kompositioner för violin finnes qvar efter honom.

*) Han blef sedan erkebiskop i Olmütz. Honom gaf B. i Wien nästan dagligen 2½—3 timmars lektion. Han gjorde det ogerna för hofetikettens och toilettens skull, men för hertigens brinnande håg och i anseende till hans

beundrare, och blef hans elev både i pianospelning och kompositionslära.

Kritiken hade ock på ett otillbörligt sätt utlåtit sig om hans kompositioner — ända till och med i Leipzig, der hos Breitkopf och Härtel den bekanta »Allgemeine Musikal. Zeitung» börjat (1798) att utgifvas. I medvetenhet af sin begåfning var dock B. för dess insinuanta omdömen känslolös och likgiltig. Han skref till Hoffmeister, sin förläggare i Leipzig derom: »Låt dem blott tala, de skola visst icke genom sitt prat göra någon odödlig, så visst som de icke heller skola frånrifva någon den odödlighet, som är honom af Apollo beskärd.»

Hvad Beethovens förhållande till sin samtids fruntimmer beträffar, säger Wegeler om honom, att han de tre första åren af sitt uppehåll i Wien gjorde eröfringar, som för mången Adonis skulle hafva varit, »om icke omöjliga, dock så mycket svårare eller mera kinkiga.» Som hans musik var det mest energiska uttryck för djupt rörande själsstämningar, i följd af hans olyckliga barndoms- och ungdomstid i Bonn, så hade han sjelf ock ett oändligt känslofullt, lättfängdt *gemyt*, som nästan aldrig var utan ett och annat romantiskt svärmeri, om än oftast af öfvergående natur. I Bonn hade han efter hvartannat varit förtjust i åtskilliga ungmör, dock utan något allvarligt närmande. I Wien träffade han ett par år efter sin ankomst på en gammal familjebekantskap från Bonn, den unga, vackra och talangfulla fröken *Magdalena Willmann*, som gästade Wien som resande sångerska och blef anställd vid Hofoperan. Han förnyade bekantskapen, och friade kort efter, men fick korgen — efter hvad hennes kusin sedan berättade — »för det han var så ful, stygg och halft förryckt.» Det sista bör man dock förstå med förbehåll. Hon gifte sig sedermera med en viss Galvani, som dog redan 1802.

En annan musikalisk dam, som han gjorde bekantskap med, var en framstående dilettantsångerska, fröken *Christine Gerhardi*, för hvilken bl. annat Haydns skref Evas parti i »Skapelsen». Till henne kom B. raskt och hurtigt i så förtrolig bekantskap, att ett af hans bref har öfverskriften: »Kära Christine!» och slutar så: »Farväl, och måtte han taga eder.»

Teufel.

I denna dam skall han hafva varit intagen, men hon gifte sig med en d:r *Frank*, genom hvilken hon sannolikt först blifvit bekant med Beethoven.

I de förnäma adelshusen hade den unge konstnären naturligtvis sina ifrigaste beundrare bland damerna, hvaraf flera voro hans elever. De besvärade honom ofta med sina böner: »spela något passionsfullt — något ömt, rörande, känsligt — något sorgligt.» Efter den tidens sed dedicerade B. ofta sina verk till dessa förnäma elever, och så är bl. a. klavérsonaten op. 7 tillegnad *Keglivecz*, som efter sägen skall en tid varit föremål för hans hyllning. Sonaten fick ock i Wien öknamnet »älskogssonaten» (»Die Verliebte»), men för öfrigt dedicerade B. framdeles senare till denna dam, som blifvit furstinna *Odelscalchi*, år 1801 sin klaver-konsert op. 15 och år 1803 de 6 variat. op. 34.

Första begynnelsen till en lifslång och förtrolig vänskap lades vid hans inträde i den grefliga familjen Brunswick. Så väl den unge grefven *Franz Brunswick*, en förträfflig violoncellspelare, som hans ogifta syster *Therese* *) »adorirten» (tillbådo) ihn» (B.). Han umgicks äfven vänskapligt med den andra systern, grefvinnan *Josephine Deym*, och hade åt båda systrarna redan 1800 skrifvit i deras stambok fyrhändiga variationer öfver en melodi till Göthes »Ich denke Dein.» Till grefve Franz Brunswick dedicerade B. sin mest framstående pianosonat *(Sonata appassionata* op. 57), samt *fantasien* op. 77, och till Therese B. år 1810, sin af honom sjelf högt skattade *Fiss-dur-sonat* op. 78.

Genom grefliga familjen Brunswick kom B. äfven i beröring med den ministeriella embetsmannen grefve *Guicciardi*, som år 1800 hade inflyttat i Wien, och hvars dotter, den 16-åriga vackra *Julia* G. blef B:s elev. Det var till henne, i hvilken B. blef passioneradt kär, som han ett par år senare dedicerade Ciss mol s (ell. Månskenssonaten) op. 27, n:o 2.

stora inflytande, beqvämade B. sig till denna »hofgunst» som han kallade den. Marx s. 130, 131.

*) Hon säges varit innerligt älskad af B., men förblef ogift och dog såsom stiftsdam i Brünn 1850, 72 år gammal (jfr Marx II, 288, 289.) Om en annan fröken Therese, med. d:r Malfattis dotter, i hvilken ock B. varit kär. Se framdeles 1807.

August Södermans manuskriptsamling.

Anteckningar af *A. L.*

(Slut.)

146. Hjertesorg af Wetterhoff, för sopransolo med kör och orkester. Dresden 19 jan. 1870. — Skissen, som användes af Norman vid utskrifningen af instrumentationen, finns ej qvar i samlingen. Utfördes af Musikföreningen i april 1883 och utgafs i klaverutdrag af Huss & Beer samma år, då vi i denna tidning utförligt analyserade det undersköna stycket, som sedan flere gånger gifvits och *alltid* bisserats.

147. Mit hjertas kung. — Qvartett i folkton med påskrift »Till Svenska damqvartetten. N:r 1.» Andra alten går ända ned till d.

148. Kung Heimer och Aslög. — Af denna på senare åren mycket sjungna ballad finns nu intet spår i samlingen. Att döma af titelbladet till det af Hirsch 1883 utgifna klaverutdraget, var stycket ämnadt »för en röst med orkester». Får man sluta af manér och behandlingssätt, så torde kompositionen vara ungefär samtidig med Karl Folkunge, i alla händelser sannolikt från 70-talet.

149, se 35. 150, se 58. 151, se 45.

152. Fantasier à la Almqvist för piano. Eknö 13 aug. 1868. — Södermans enda komposition enkom för piano från mognare period; de öfriga tillhöra, som vi redan sett, den omogna ynglingatiden. Emellertid är årtalet 68 icke tillämpligt på åtminstone en del af »fantasierna». »Andakt» har jag nämligen upptäckt i utkast redan bland studierna för Richter och detta stycke användes senare, som vi sett, i »Karl Folkunge» såsom katolsk orgelmusik. »Kärleksqval» åter har jag funnit i två utkast i den tjocka skissbok, der äfven »Längtan» påträffades; båda utkasten äro daterade Skeppsudden 30 juli 1863, men sins emellan rätt olika, det första satt i $^2/_2$ takt. Både Andakt och Kärleksqval trycktes först i »Teater och musik» 1876 n:r 10, innan de jämte hela samlingen utgåfvos 1885 af Elk. & Sch. Af de öfriga är »Norsk norrmannadans från Norge ingen annan än vår från »Marsk Stigs döttrar» och »Vid riksgränsen» bekanta springdans. »Morske Achilles är en mycket lyckad offenbachsimitation, »Jungfrun och bergstrollet» en komiskt hemsk ballad, äfven »Trastens död» ej utan parodisk humor, »Den tappre landssoldat« ett vackert genrestycke, »Skön Anna» en bagatell i folkton. Enl. Södermans egen förteckning synes serien ursprungligen hafva omfattat icke 8, utan 10 fantasier. Hvar äro de två felande?

153. Carl XII:s fältmarsch instrumenterad. — På Södermans egen förteckning finns upptagen dels en »Carl XII, 5 akter» dels en »Carl XII tablåer af Ahlgrensson med musik för orchester». Till någondera af dessa för oss okända skapelser hör väl nämda marsch.

154, se 22. 155, se 61. 156, se 133. 157, se 66. 158, Jägarens afsked af Mendelssohn, arr. för orkester. 159, se 7. 160—161, se 46.

162. Bon soir, voisin, orkesterarr. — De på Södermans förteckning såsom af honom blott instrumenterade upptagna pjeserna äro, utom »God natt granne», följande: »Byspelmannen», »Förlofning vid lyktsken», »Bataclan» samt andra akten ur »Martha».

163. Ett orkesterstycke med titel Duo et Couplets n:r 4. — Ett partitur för liten orkester, antagligen mellanaktsmusik.

164, se 51. »Hymn till natten»

fins i Södermans förteckning försedd med tillägget »belönt med mention honorable». Då vi erinra oss, att stycket trycktes 1856, så har anmärkningen kanske afseende på den »Musikaliska täflingskomité», som, bestående af prisdomarne Foroni, Randel, Bauck, G. Mankell och J. A. Josephson, den 22 april 1855 utdelade två pris till P. U. Stenhammar och H. Berens samt en Mention åt »n:r 1 af den sångsamling, som bär följande motto: Ut desint vires — » etc. (se Ny Tidng f. musik. 1855 sid. 144).

165. Flickan i skogen. — Denna romans sjöngs i juni 1854 i Göteborg och utkom hos Hirsch s. å., är altså den *första i Sverige tryckta* komposition af Söderman (i Finland voro förut utgifna tre pianostycken och ett par bitar ur Regina). Att den genast blef populär, synes deraf att den s. å. kunde inläggas såsom extranummer i Lilla Fadette (se 46). Icke dess mindre fick den en mycket snäf kritik af Bauck, som i Ny T. f. Mus. 9 juni 54 förklarade, att den »röjer onekligen anlag, men ock en märkbar benägenhet för det sökta, affekterade, som på en gång stör styckets flytande gång och qväfver melodien». Som prof anföres sångens båda första takter, hvaremot de båda sista förklaras vackra. Verkliga förhållandet är, att just de båda första äro för sin tid ovanliga och genialiska, de båda sista åter till den grad vanliga, att de till och med kunde varit komponerade af — Bauck sjelf.

166. Du är mig kär. — Orkesterarrangemang af en romans af Berens, skrifvet på baksidan af stämmorna till Rosenknoppen (se 53).

167, se 53. 168, 175, 176, se 133. 171, se 88. 174, se 5. —169 (Rundt är alt uppå vår jord), 170 (melodier till Kung Renés dotter) och 173 (Stjernehvalfvet, qvartett) saknas.

172. Charivaripolka. — Ett partitur för stråkqvartett, en flöjt och oboe, samt två klarinetter, fagotter, horn, trumpeter och pukor, skrifvet med prydlig och prydligt stil samt tituleradt »Charivaripolka componerad och arrangerad af J. A. Söderman 1848». Det är således tonsättarens *första befintliga orkesterkomposition* och ytterst märkligt såsom bevis på att han måtte varit född med orkestern i öronen, till den grad öfverraskande förträfflig är instrumenteringen. Användningen af hornsats, puksoli, pizzicato och dubbelgrepp, omvexlingen i stämföring, trumpetstötar på svag taktdel m. m. — alt är för en sextonåring utomordentligt fyndigt och antyder den blifvande orkesterherskaren.

* * *

Dermed är vår katalog till ända. Läsaren som utan tvifvel redan trött-nat vid den så ofta återkommande rubriken, må vid domen öfver vår långrandighet behjerta såsom en förmildrande omständighet, att här dock nu föreligger samladt ett icke förkastligt material till en Södermansbiografi, vare sig det blifver oss beskärdt att utarbeta en sådan, eller antecknaren är dömd att dödskjutas såsom en blott förpost eller blänkare, utan att få inlägga någon annan vapenära än den att hafva rekognoscerat terrängen.

Pianot.

Historik öfver dess uppkomst, samt om utvecklingen af stilen och tekniken för detta instrument.

II.

Utveckling af stilen och tekniken

(Forts. fr n:o 9)

Som klaverspelare öfvervann Bach hvarje svårighet och slog alla rivaler ur brädet. Detta var t. ex. fallet 1717 med fransmannen Louis Marchand, en motståndare som ingalunda var att förakta men som höll det för rådligast att, omedelbart före den beramade täflingen, med extrapost taga till flykten. Innan vi öfvergå till Bachs söner ha vi först att tala om Händel. Det är intet tvifvel om, att denne varit lika beundransvärd orgelsom klaverspelare. Hans fint och ledigt utarbetade kompositioner för dessa instrument låta oss emellertid sluta till att han mer hade glans och framgång till mål; derom vittna bl. a. hans många prydliga variationer (variationer ofta förr kallade »doubles») hvilkas koloratur jemförd med Bachs förefaller flack. Trots detta öfvergår Händel — Bach oberäknad — alla sina samtida, så mycket än tyngdkraften i hans skapande verksamhet låg i oratoriet. Bach vann ofantligt inflytande på den storartade, mäktigt växande utvecklingen af den tyska tonkonsten närmast genom de talrika lärjungar han utbildade. Ingen af dem uppnår dock honom sjelf. Bland dessa utmärker sig i synnerhet Bachs andre son Karl Philip Emanuel (1714—1788)**. Han var nämligen den förste som praktiskt gjorde till godo eröfringarne på klaverteknikens område vid hans tid och nedlade denna skatt i sin berömda skola »Versuch über die wahre Art das clavier zu spielen». Detta verk består af två delar, af hvilka den första handlar 1. om fingersättningen, 2. om manéren, 3. om föredraget, och det har utöfvat ett ganska stort inflytande. Ej mindre värdefulla visa sig Ph. E. Bachs förtjenster om vidare utveckling af sonaten och klavérsatsen. Om han än icke i första satsen låter ett andra tema uppträda, så har den likväl för öfrigt fått sin tresatsiga form. I andra satsen söker han tala till känslan och lemnar rum för ett smakfullt föredrag. Hans klaversats binder sig ej mer vid ett bestämdt antal reela stämmor utan sluter sig lätt och otvunget till instrumentets natur. Såsom bekant har Haydn och Mozart betraktat Em. Bach som sin lärmästare utan att likväl ha fått del af hans personliga undervisning.

Jos. Haydn, banbrytande och produktiv på symfoniens och kammarmusikens områden, kan ej här, hvarest frågan mindre gäller innehåll än form och teknik så framhållas som hans betydenhet tycks föranleda, om än hans klaversats utmärker sig för välljud och klarhet, hvarigenom ock en del af hans 34 (enl. a. omkr. 50) sonater ännu i dag lemnar ett dyrbart undervisningsmaterial. Deremot framträder Mozart (1756—91), hvilken redan som barn öfverallt väckte beundran för sin virtuositet, såsom representant, ja såsom öfverhufvud för en skola som, äfven om den sedan förflackades, i allmänhet dock hyllade en ädel virtuositet samt bevarade och omhuldade konstverkets ide och innehåll äfvensom dess formela fulländning. Likasom vi betraktat Seb. Bach såsom den tyska tonkonstens fader och vid dennas förgrening Haydn såsom skaparen af symfonien och kammarmusiken, Scarlatti, J. Christian och Ph. Eman. Bach såsom sonatens grundläggare, fransmännen Couperin och Rameau såsom förelöpare till den moderna och värdefullare salongsmusiken, så har Mozart bestämt karaktären och formen för klavérkonserten, om också denna likasom symfonien endast är en utvidgad sonat. En ny form träder aldrig oförmedlad och oförberedd i dagen. De största tondiktare: en Bach en Beethoven, bemäktiga sig redan befintliga former; geniet endast trycker fulländningens pregel på formen. Den Mozart'ska pianokonserten är den skönaste och renaste grundtyp för detta slag af tondiktning. Virtuositet och innehåll förena sig här i det innerligaste förbund. Med alla sina lifliga passager. (Dessa stödja sig hos Mozart hufvudsakligen på skalan) innehålla hans konserter en rikedom af visserligen ej storslagna och titanmessiga, men af känslofullt, strålande behag och grace uppburna, från hjertat strömmande toner. Mozarts pianokompositioner dela visserligen ej alla samma värde; många af dem kommo till under bekymmer för det dagliga brödet. Det oaktadt finnas bland dem äkta perlor, sådana som t. ex. A-mollrondot, c-moll-fantasien, a-moll-sonaten, de fyrhändiga fantasierna i F-moll och

** Seb. Bachs äldste son Friedemann (1710—1784), den genialaste af hans söner öfverlemnade sig åt ett tygellöst lefnadssätt och motsvarade ej de förhoppningar som fadern hyste om denne sin älsklingsson. Joh. Christian (Mailänder-Bach eller den engelske Bach), Seb. Bachs 9:de son (1735—1782) är märkvärdig derigenom att han första gången i sina sonater jemte hufvudtemat uppstält ett sjelfständigt andra tema och sålunda fullkomnat sonatens ännu gällande struktur.

de täcka variationerna i G-dur. — Vi ha i början af denna afdelning sett att Mozart och Clementi begynna en ny epok i pianospelet Innan vi sysselsätta oss med Mozarts medtäflare skola vi följa utvecklingen af den Mozart'ska skolan, eller som den kanske hellre bör kallas wienerskolan. Såsom Mozarts anseddaste efterföljare räknas hans lärjunge Joh. Nepomuk Hummel (1778—1837). Hummel blir af många underskattad; och det låter sig icke förnekas att hans kompositioner sakna djup och originalitet, värme och lidelse. Men å andra sidan är tankeinnehållet hos Hummel dock ej så ringa, att det försvinner i den på mozart'ska grundlaget stegrade bravuren och de än mera glänsande framställningsmedlen; och hade snillets låga glimmat i Hummels välbildade, verkligt klassiskt afrundade kompositioner, så skulle vi i ett andedrag ha uppräknat hans namn jemte de mest firade inom tonkonsten, med en Mozarts och Beethovens (hvilken som bekant, värderade honom rätt mycket). Jemte Hummel nämna vi först Ignaz Moscheles. Född 1794, död först 1870, tillhör han dock den äldre pianistgenerationen. Han tillegnar sig Hummels pianoteknik, förlänar den större och pikantare dragningskraft, hans bravur visar sig mera patetisk, hans uppfinning mindre abstrakt, sinligare dock ingalunda mera betydande än hos Hummel. Men ännu är harmonien mellan teknik och innehåll ostörd under det hos Czerny (1791—1857), Kalkbrenner (1788—1849) och ännu mer hos H. Herz (1803—1888), hvilka båda senare slogo sig ned i Paris och förfranskades, mekanisk färdighet, innehållsfattiga löpningar, efterhängsen bravur såsom sitt eget ändamål öfverväga sannt uttryck, anda och enhet i konstverket.

FÖLJETONG.

Tiggarpolkan.

En Offenbachiad af *Ernst Pasqué.*

Det var på den tiden då Offenbachs stjerna från Bouffes Parisiens stigit så högt att hon med sin retande glans i en vid krets öfverstrålade teaterverlden, och direktörerna liksom publiken med spänd nyfikenhet och lysten förväntan riktade sina blickar mot honom; han förkunnade ju dem en ny musikalisk Messias — i harlekinsjacka, hvilken genom sina pikanta putslustigheter skulle förlossa dem från framtidsmusikens hotande tråkigket. I maj 1859 hade 220:de uppförandet af offenbachs-operetten »Orfeus i underjorden» egt rum och åtta dagar senare skulle den 228:de följa. Kejsar Napoleon, tacksam för den glans, som äfven genom Offenbach spriddes öfver kejsarriket, hade beslutit att förläna en ovanlig högtidlighet åt denna den märkvärdiga musikaliska burleskens sista representation. På den italienska operans scen skulle denna ega rum, comédie française skulle dertill lemna ett litet stycke (»Fruktan för glädjen») såsom »lever de rideau», och i ett efterspel skulle den hotande framtidsmusikern Wagner ställas inför Glucks, Grétrys, Mozart och Beethovens domarestol, och af dessa den sceniskt-musikaliska konstens heroer skulle lagen läsas för honom — detta med tillhjelp af Offenbachs musik. Offenbach bodde då ännu i närheten af Champs-Elysées och sin första lilla scen. Hvarje morgon tillbragte han flera timmar i dessa vidsträckta planteringar, sysselsättande sig under sina promenader med tankar på nya saker för scenen. Alléerne och promenadvägarne voro sådana morgonstunder föga besökta, och pariser-maestron från Köln hade derför godt tillfälle att öfverlemna sig åt sina fantasier och sysselsätta sig med jagt efter pikanta melodier. Om någon anmärkningsvärd sådan dök upp i hans hufvud, genast tog han fram sin med notlinier försedda notisbok, och i små knappast läsliga notor fäste han den nya melodiska tanken på papperet.

Åter hade en sådan ingifvelse kommit öfver den lille store operettkomponisten, men denna gång hade han lugnt slagit sig ned på en bequäm soffa och krottlade flitigt upp noterna i sin bok. Lustiga tankar måtte ha sysselsatt honom dervid, ty hela ansigtet log och han skrattade halfhögt under skrifningen.

— »Det blir kostligt! — Min polka skall fara i benen på Wagner, så att han inte skall kunna hålla sig still, hur mycket han än må försöka det. Dansa måste han efter Offenbachs pipa, och Mozart, Grétry och de andra gudomliga perukerna skola ropa bravo deråt. Han måste lära känna och erkänna makten, den öfverväldigande makten hos rytmen och melodien, det skall bli hans straff. »Framtidspolkan» eller rent ut »Wagnerpolkan» vill jag kalla den».

Två sidor af den lilla boken voro fullskrifna och nu läste han igenom den lilla kompositionen ännu en gång; derefter blef han hastigt allvarsam. »Är det der också verkligen originelt, pikant nog för att göra riktig verkan?» frågar han sig sjelf och med några »hm, hm!» tilläger han: »tror nog jag kan göra något bättre, mera rafflande. Bah! har ännu en half vecka på mig — och redan hör jag ett nytt, mera pointeradt motiv brumma i hufvudet på mig». Då blir Offenbachs monolog plötsligen afbruten genom en främmanröst, som säger till honom på tyska:

»Herr Offenbach, — monsieur Offenbach, en fattig polsk trosförvandt klappar på hos er och ber att få tala med er».

Rätt obehagligt störd skådar den ömtålige maestron upp, och framför honom står en man af medelstorlek, som icke gerna hade kunnat förneka sin judiska härkomst, en högst tvetydig gestalt i sliten drägt, med ett knipslugt ansigte, ur hvilket ett par små skarpa ögon framglänste.

»Hvem är ni och hvad vill ni mig?» svarar Offenbach hastigt på franska.

»Gör er ej besvär, herr Offenbach, utan tala tyska till mig. Ni är ju tysk och jag har först för några dagar sedan från mitt polska hemland invandrat till Paris. Hvad jag vill, kan jag bättre säga er på tyska».

»Nå hvad är det då?» brummade Offenbach denna gång på tyska, men derför icke mera uppmuntrande än förut. Detta störde den andre på intet vis, ty i samma ton som förut fortsatte han:

»Ett understöd begär jag af herr Offenbach — men ett nobelt! Jag har kommit från mitt stackars hemland för att grunda en liten affär i Paris men har inte en sous qvar i fickan — dock det gör ingenting; andra ha haft det på samma vis, hafva börjat mycket smått och äro nu stora, — mycket stora; herr Offenbach kan nog också sjunga en visa om det. Har hittills klappat på hos våra största trosförvandter, hos Rothschild och Fould, men de ha gifvit mig mindre än litet. Af portieren erhöll jag ett femfrancsstycke på hvardera stället, — hur skall det gå att börja med tio francs? — Och när jag klappade på andra gången blef jag höfligt bortvisad. Herrar portierer sade mig, som läste de upp en utanlexa: 'kommer du tredje gången blir du utkastad!' och så slogs dörren igen midt för min näsa. Nu har jag kommit till er, herr Offenbach, ni är också en stor man bland de våra, om också ej någon Rothschild men också ej någon grobian, som vill kasta ut mig — för öfrigt finnes här ingen dörr dertill. — Ni skall göra narr af Rothschild och Fould med, herr Offenbach, och hjelpa mig så att jag kan börja en liten affär i Paris».

Offenbach hade lugnt hört på sin stackars trosförvandts långa tal, till och med smålett deråt en och annan gång och studerat den rätt originela figuren — han tänkte väl på att använda densamma i någon af sina framtidsskapelser.

Då mannen slutat stack han sin hand i fickan, men — hon var tom, eller kanske så godt som tom. Eller skämdes han kanhända att liksom den store Rothschild gifva den stackars juden ett femfrancsstycke? Allt nog, han sade beklagande: »Det gör mig ondt, min gode man, jag är verkligen för närvarande ej stadd vid kassa.»

»Herr Offenbach har kredit, alltid och öfverallt, stor kredit!» svarade den andre raskt.

»Ni vill väl inte begära en anvisning af mig på banken heller?»

»Det vore det enklaste, herr Offenbach, ju högre, ju bättre. Blankettboken har ni ju i handen der redan».

Offenbach måste skratta och kastade med det samma en blick på sin notisbok och de noter han nyss nedskrifvit. En tanke uppdök hastigt hos honom och i det han yttrade för sig sjelf: »Bort med den! — gerna må den nu få bära namnet 'Tiggarpolkan' — ref han bladet med den upptecknade polkan ur boken och krottlade till den nya titeln och så sitt namn ofvantill. »Tag det der!» sade han och räckte bladet åt den judiske tiggaren.

Denne tittade förbluffad på de små punkterna och strecken, som betäckte bladet och frågade sedan halfhögt: »Skall det der föreställa en anvisning på franska banken, herr Offenbach?»

»Det är musiknoter, polkanoter», svarade denne, som nu åter började bli förargad. »Hvarje musikförläggare ger er — 200 francs för det der. Men nu laga att ni kommer härifrån, bäst voro att vända med pengarne tillbaka till ert hemland igen, som ni aldrig bort lemna; jag har annat att göra nu — adieu!»

Den andre såg att det var allvar med i spelet; han stack ner noterna i fickan på sin tarfliga nedfläckade rock och sade: »Jag tackar också för musiknoterna, herr Offenbach; vill se om jag kan omsätta dem i banknoter». Derpå bockade han sig djupt för maestron och försvann.

Offenbach fortsatte derpå sin morgonpromenad i Champs-Elysées.

* * *

Den 228:de representationen af »Orfeus» hade gått af stapeln. Sällan hade Salle Ventadour uppleft en så lysande föreställning, en så afgjord framgång som denna afton. Kejsaren och kejsarinnan Eugenie, hela hofvet, »tout Paris» i sina förnämsta och berömdaste representanter var närvarande, de pikantaste exemplaren af »demi mode» saknades naturligtvis icke heller och maestro Offenbach upplefde med sin »Orfeus» en triumf, som den forne fattige violoncellisten aldrig i sina djerfvaste drömmar kunnat framtrolla. Inkomsten uppgick till 22,000 frcs. För- och efterspel hade programenligt egt rum. Om än i det senare »Musicien de l'avenir» ej dansat någon Offenbachspolka, så fick han emellertid af de mer eller mindre perukprydda operaklassikerna och den moderna Orfeus-Offenbach så mycket påskrifvit med sarkastiskt skämt, att han flere år derefter fann spåren deraf, synnerligast 1861, då den tyske framtidsmusikern bragt sin »Tannhäuser» upp på stora operan.

»Orfeus» var för närvarande nedlagd och Offenbach hade återtagit sina vanliga promenader i Champs-Elysées, hvälfvande i sitt hufvud nya planer till nya framgångar och till vinnande af de efterlängtade millionerna. En vecka hade gått sedan hans sammanträffande med den originelle polske trosförvandten. Offenbach hade väl ej tänkt vidare derpå — då får han se en man, som långsamt skrider fram emot honom, en promenerande liksom han sjelf med säker, nästan stolt hållning, ingalunda öfverenstämmande med den afsigkomne judens tiggardrägt Plötsligt igenkänner han sin polske jude, som nu styr kosan rakt på honom och sjelfbelåtet helsar: »Nå hur står det nu till?» frågar Offenbach, »har ni sålt edra noter?»

»Brådskar inte med det, herr Offenbach», svarade den andre i öfverlägsen ton och med gäster, som anstodo en äkta affärsman. »Jag underhandlar fortfarande med Choudens, Gounods förläggare, och med Flaxland, Shumanneditéuren».

»Verkligen?» — »och hvad ha de bjudit er för min tiggarpolka?»

»Bara 1000 francs, och det tycker jag är för litet. Men jag får väl ändå snart göra upp med en af dem, ty jag saknar fonder till att fortsätta striden. Magen knotar och mina trasor längta efter att få byta bort sig mot en pariserkostym. Ja, om jag hade en sådan och dertill några silfverpluringar i fickan så skulle jag — pressa ut 2000 francs, ty min polka lär vara ett litet mästerverk».

»För tusan — hvad säger ni: 2000 francs för min polka? Ni är då en verklig guldmakare».

»Och det oaktadt får jag väl släppa den för 1000 francs, — men jag gör mina vilkor».

»Och dessa äro? jag är nyfiken att höra dem.»

»Jag betingar mig för det första: tantièmerna i utlandet, tantièmerna vid café-konserterna och af godtköpsupplagorna, vidare försäljningen till orkesterdirigenterna för balerna å Stora operan —»

»Och för positiverna — naturligtvis», utbrast Offenbach skrattande.

»— och för positiverna, ja naturligtvis», svarade tiggaren med en orubblig trygghet.

»Det måste jag säga, ni har i en handvänning blifvit en genombiten affärsman.»

Ni smickrar mig, herr Offenbach. Ännu är jag det inte, sedan åtta dagar håller jag på att lära mig det, och jag vill blifva det.»

»Hvad vill ni då egentligen begynna med?»

»Kan ni ännu fråga det, herr Offenbach? Om jag med detta lilla notblad förvärfvar mig 1000 francs kontant och har utsigt att vinna åtminstone 2000 frcs derpå, hvad kunde jag väl bättre börja med än att sälja noter? hvad bättre kunde jag väl bli' än en notförläggare? Hvad Choudens och Flaxland åstadkommit kan väl jag också åstadkomma; den ene har varit »garçon de magasin», den andre spelade dansmusik på soaréerna för 5 francs per afton. Jag blir notförläggare eller, som det heter, »editeur de musique» och ni skall få se underverk! Jag säger er, herr Offenbach, gif ni mig edra musiknoter och jag gör dem till banknoter och oss båda till millionärer. — Men jag måste härifrån; har ett rendezvous med min förläggare. Har den äran rekommendera mig, herr Offenbach; om jag ärnu en gång klappar på hos er, skall ni inte göra som den store Rothschild och slå igen dörren för min näsa eller kasta mig utför trapporna utan ställa dörrarne vidöppna för mig, ty jag skall ej mer komma som en tiggare utan som en veritabel »editeur de musique» för att erbjuda er honorar, storartade honorar. God morgon herr Offenbach».

Dermed fortsatte han sin väg med en så stolt hållning, som om han redan, lik de båda andra kollegerna *in spe*, varit en millionär.

Offenbach såg leende efter honom, sedan mumlade han med en axelryckning »pauvre fou!» eller något dylikt och begynte åter fundera på sina nya ännu ofödda operetter.

* * *

Offenbach hade profeterat falskt; den judiske tiggaren från 1859 har verkligen blifvit en af de mest bekanta musikförläggarne; om äfven millionär? — ja det kan jag ej säga, ty om innehållet i hans kassaskåp har jag aldrig bekymrat mig.

Musikpressen.

Den ansedda musikförlagsfirman Otto Forberg (f. d. Thiemer) i Leipzig har tillsändt oss nedanstående musikalier, hvars utgifvande vi härmed anmäla:

För piano 4-händ:

Wilm, Nicolai von: *Kleinrussische Lieder und Tänze*, op. 76. Häft. 1 och 2 (hvardera med 3 nummer) à 3 mark.

Jadassohn S. *Die leichtesten Stücke* (från tvåstrukna c till g med oktav) op. 99. n:r 1 Vorspiel, n:r 2 Ländler, n:r 3 Cavatina, n:r 4 Marsch, n:r 5 Polonaise, n:r 6 Valzer; n:r 3, 4, 6 à 1 Mk, 1, 2, 5 à 80 pf.

För piano-solo:

Doppler, Adolf: *Streiflichter*, 6 Stimmungsbilder op. 34. Häft 1 (Fremd. Norwegisch. Fantasi.) Häft. 2 (Nachgedanken. Erinnerung. Nachklang) à 1 Mark, 25 Pf. — *Bluettes*, 3 Kleine characterstücke, op 37 (Reflexion. Ernst. Das Backfischen). Pr. 1 Mark 25 pf. — *Fliegende Blätter*, 4 leichte Tonbilder. (Lockerer Zeisig. Alte Burche. Valzer. Wiener-Humor). Op. 40. Pr. 1 Mark, 50 pf.

För violin och piano:

Sauret, Emile: *Quatre morceaux*

de salon op. 40. (å mon cher ami Jules Delsart, prof. au conservat. de musique à Paris), n:r 1 *Chanson d'autre fois.* Pr. 1 Mk, 50 pf.; n:r 2 *Sur la Montagne.* Pr. 1 Mk, 50 pf.; n:r 3 *Farfalla*, 2 Mk, 25 pf.; n:r 4 *Il Mulino*, 2 Mk.

För piano, violin och violoncell:

Schröder, Hermann: *3 Kleine Trios*, op. 12. n:r 1 (c-dur) Pr. 3 Mk.; n:r 2 (Ddur) Pr. 3 Mk. 25 pf.; n:r 3 (gmoll) Pr. 4 mk. 25 pf.

För (F-)horn med pianoackompagnement:

Wilm, Nicolai von: *2 Vortragsstücke* op. 79. N:r 1 *Romance.* Pr. 2 Mk; n:r 2 *Scherzo.* Pr. 2 Mk, 25 pf.

Af de ofvannämnda komponisterna äro Sauret, Jadassohn och Wilm fördelaktigt kända, mindre bekant är Schröder, som emellertid gjort sig känd som god violinist och innehar ett musikinstitut i Berlin. Adolf Doppler tillhör förmodligen det yngre talrika slägtet af pianokomponister. De nämnda tvåhändiga pianostyckena af honom äro enkla och röja visserligen ingen högre flykt och större originalitet men låta rätt väl höra sig och äro långt att fördraga framför det »briljanta» treklangskramet och den fadda Badarzewska-sentimentaliteten.

Nikolaus von Wilm har inom musikverlden ett namn som inger förtroende. Hans ryska folkmusik för 4 händ. är nationelt intressant och bearbetningen deraf likaså, välklingande och briljant utan att vara svår. — Jadassohns stycken äro åtföljda af ett förord hvari det heter: »Första början till pianospelet är vanligen torr och betager ofta lusten till vidare studier. Föreliggande stycken vilja deremot lemna lärjungen ett melodiskt öfningsmaterial på samma gång som de enklaste fingeröfningar, befästa taktskänslan och väcka sinne för musikaliskt föredrag». Första stämman är för nybörjaren, såsom vanligt; andra stämman (basen) med ackord och oktaver för läraren eller mera försigkomna elever. Det åsyftade målet synes vunnit med dessa små stycken, hvilkas författare är professor vid konservatoriet i Leipzig.

Saurets saker för violin och piano likna andra hans tonsättningar i frisk inspiration och harmonisk färgrikedom och äro högst tacksamma salongspjeser. De utförande måste dock kunna sköta sina resp. instrument riktigt. Större svårigheter för violinen erbjuder egentligen blott n:r 3 »Farfalla, och för pianot n:r 4 Il mulino».

Wilms kompositioner för horn synes oss rikta denna ej så särdeles rika originalliteratur med ett par goda och ej synnerligen svårutförliga nummer.

Schröders trior komma säkert att göra sig omtyckta i hemmen, helst som de icke ställa stora fordringar på de utförande. Saker sådana som dessa, lämpliga för elevers samspel i sina hem äro för deras musikaliska utbildning af mycket värde.

Från Scenen och Konsertsalen.

Kgl. Operan. Juni 1. Munktell: *I Firenze.* Bizet: *Djamileh.* Adam: *Alphyddan* (Max: hr Behrens). — 3 Offenbach: *Hoffmanns sagor*, (Hoffmann: herr Lundmark.) — 4 Gounod: *Romeo och Julia* (Romeo: hr Arv. Ödmann, 1:sta gästupptr., Julia, Stefano: frkn Klemming, Karlsohn; Capulet, Lorenzo, Mercutio: hrr Lundqvist, Sellergren, Linden). — 6 Adam: *Konung för en dag* (Zephoris: hr Ödmann; Nemea, Zelida: frkn. Klemming, Holmstrand; prins Kadoor: hr Sellergren). — 7 Boïto: *Mefistofeles* (Faust: hr Ödmann). — 10 Gounod: *Faust* (Faust: hr Ödmann.

Att Arvid Ödmanns återuppträdande på vår operascen skulle blifva en stor triumf för den utmärkte sångaren var ej svårt att förutse. Trots den tryckande sommarhettan var salongen långt förut utsåld till första representationen af »Romeo och Julia». Vid Romeos inträde, maskerad som han då är, förhöll sig publiken tyst, men på demaskeringen straxt derefter följde en kraftig helsningsapplåd och en lagerkrans med band i svenska färgerna, denna efterföljdes sedan af några präktiga buketter. Under aftonens lopp antogo hyllningarna storartade proportioner och framropningarna efter hvarje akt, synnerligen efter den sista, syntes aldrig vilja sluta, dermed blandade sig en mängd näsdukshviftningar från parkett och raderna. Betydelsen af en sådan hyllning kan ej missförstås; den uttryckte med full visshet ett hjertligt »välkommen åter» och en önskan att den med rätta så uppburne sångkonstnären nu måtte stanna qvar vid vår operascen. En icke mindre smickrande hyllning bereddes honom på scenen vid repetitionen å »Romeo och Julia», i det han vid sitt inträde å scenen emottogs med en dånande applådsalva af kgl. operans solister och körmedlemmar, som stodo uppställda för att emottaga honom, hvarjemte han af hofkapellet helsades med fanfarer.

Frågar man nu om herr Ödmann såsom sångare och konstnär vunnit eller förlorat på sin vistelse i Köpenhamn, så synes svaret allmänt medgifva det förstnämnda resultatet. En hos oss obehöflig, röstens sköna välljud störande, röstforcering kunna vi tillskrifva vanan vid en större scen, emellertid återfann man samma sköna klang och mäktiga volym och omfång i rösten, hvartill kommo tydligen vunna framsteg i nyansering och dramatisk liflighet; dessa senare egenskaper ådagalades ock vid herr Ödmanns andra uppträdande som Zephoris i »Konung för en dag». »Romeo och Julias» utförande var för öfrigt godt på alla händer. Fröken Klemming såsom Julia syntes mera varm i sin rol än förut, och om äfven mera sydländsk hänförelse kunde inläggas i partiet, så ger hon dock genom sin berömliga sång och ett äkta qvinligt behag en högst tilltalande bild af den unga hjeltinnan i Gounods sköna tonskapelse. Detsamma kan sägas om hennes Nemea i Adams opera, hvari fröken Holmstrand med sin vackra röst och apparition är mycket tillfredsställande som Zelida.

Conrad Behrens afslutade sitt gästspel såsom Max i Alphyddan d. 1:a d:s och lemnade kort derpå hufvudstaden. Han tillträder för nästa säsong ett mycket fördelaktigt engagement vid Metropolitanoperan i Newyork, men torde komma att nästa år åter gästa hos oss.

Från in- och utlandet.

Kgl. operan afslutar med veckan efter pingst sitt framgångsrika spelår med herr Ödmanns fortsatta gästspel.

Efter »Faust» som gifves Annandag Pingst lär följa på onsdagen »Carmen», fredagen »Romeo och Julia», lördagen »Konung för en dag». Beträffande nästa spelår å kgl. operan kommer, efter hvad den väl underrättade korrespondenten —h— uppgifver, hofkapellmästaren Nordqvist att fortfarande blifva hennes chef.

Kafé-konserterna i det fria äro nu i full fart. På Hasselbacken gifves daglig militärkonsert af k. Andra lifgardet, i Strömparterren låter Kronobergs regemente, som under förra sommaren gjorde sig så omtyckt, äfven i år höra sig hvarje afton och utför middagsmusik i Berns' salongs musikpaviljong, hvilken om aftnarna intages af herr Meissner och hans välbekanta orkester. Militärmusik af k. Svea Lifgardes musikkår får man hvarje qväll höra i Blanchs kafé, der »kafé-konsert» om eftermiddagarne utföres af Stanèks kapell. Äfven Mosebacke bjuder naturligtvis på konsertmusik, på Alhambra uppträder »Vasaqvartetten» sångare från Vasateatern i nationaldrägter; musik bjudes oss vidare på Tivoli och Strömsborg.

Teaterbyggnadskonsortiet har beslutit att hos chefen för finansdepartementet anmäla att detsamma under spelåret 1 juli 1889—30 juni 1890 icke kommer att önska disponera större del af teatertomten än den östra delen som dels är fri från byggnader och dels upptages af ett magasin, bygdt af korrugerad jernplåt, hvarjemte konsortiet förbehåller sig rätt att efter aftal med särskilda lägenhetsinnehafvare kunna komma i besittning af andra delar af tomten, om sådant under tiden af omständigheterna påkallas.

Teaterbyggnadslånets obligationer slutsåldes här i Stockholm på ett par timmar, och äro nu äfven obligationerna i landsorten utsålda.

Djurgårdsteatern skall, under ledning af hrr Christiernsson och Wag-

ner, öppna sin säsong i början af juli med Suppés operett »Jagten efter lyckan.»

Hvad som gifver denna operett ett visst intresse för oss nordbor är, att ämnet råkat bli delvis svenskt. Sedan nemligen styckets hjelte sökt finna lyckan i en verldsstads sus och dus, men slutat med att göra en stor misère, fattar han beslutet att gå in i Carl XII:s här för att skära krigiska lagrar. Han får vara med vid belägringen af Fredrikshald och drabbas i sin mån af den allmänna olyckan, då hjeltekonungen stupar för, såsom det antages, en förrädares kula. I »pjesen» får man höra Narvamarschen jämte åtskilligt nykomponeradt i nordisk folkton och se Carl XII:s lik bäras öfver scenen.

I »Jagten efter lyckan» skall hufvudrollen utföras af hr E. Linden, som dermed börjar sitt sommargästspel å Djurgårdsteatern. A. B.

Frökn. Anna Karlsohn och ***Sigrid Wolf*** äro genom impresarion C. F. Hansen i Köpenhamn engagerade för konserter i Tivoli under denna säsong.

Helsingfors. Engagementer vid Svenska teatern härstädes äro uppgjorda för nästa år. Af för oss bekanta personer äro sålunda engagerade: hr H. Molander som teaterns intendent, hr Hj. Meissner som kapellmästare, hr och fru Castegren, hr och fru Brander, hr och fru Stenfelt, hr och fru Salzenstein samt fru Bruno. Vi taga för gifvet att fru Lydia Wessler-Molander, en af teaterns förnämsta sångförmågor, äfven kommer att qvarstanna der. Fruar Hartman och Håkanson härifrån torde komma att uppträda såsom gäster nästa spelår.

Bergen. Enligt ett oss tillsändt nummer af Bergensposten har fröken Gabriele Wietrowetz här vunnit mycket stort bifall för sitt konstnärliga violinspel. Äfven tenorbariton hr Lomberg och bassångaren Sandberg, som läto höra sig på hennes konsert, får beröm af kritiken.

Bayreuth. Programmet för årets Wagnerfestspel här upptager »Parsifal» den 21, 25, 28 juli och 1, 4, 8, 11, 15 och 18 aug. (söndagar och torsdagar); »Tristan» den 22 och 29 juli, 5 och 12 aug. (måndagar); »Mästersångarne» 24 och 31 juli, 7, 14 och 17 aug. (onsdagar och den sista lördag).

Till våra prenumeranter.

Såsom vanligt under sommaren, vår musiksverlds »döda säsong» hvad teatern och konsertväsendet beträffar, inträder i Svensk Musiktidnings utgifvande, likasom fallet är med flera utlandets musiktidningar, ett afbrott med detta nummer, och kommer tidningen att sedan från och med den 1 september utgifvas såsom förut med två nummer i månaden.

Resp. prenumeranter i landsortsbokhandeln få vi erinra, att bristande fortsättning å tidningen från 1 sept. icke bör tillskrifvas oss utan de hrr bokhandlare, som dessförinnan icke fullgjort sin skyldighet att sända redovisning och saldo för sistlidna år.

ödmjukligen.

Redaktionen.

Den moderna rytmikens tillämpning vid undervisning för nybegynnare i pianospelning.

Den **15** nästkommande September öppnar undertecknad en särskildt för nybegynnare i pianospelning afsedd kurs, vid hvilken **musikdiktamen** och **musikanalys** komma att tillämpas. (Angående dessa ämnen se artiklar i Stockholms Dagblad **8** Maj och Svensk Musiktidning **15** Maj.) Kursen, som är att anse såsom en allmän musikalisk förskola, blir treårig och lemnar, förutom erforderlig teoretisk underbyggnad, så mycken praktisk utbildning i pianospel, som är behöflig för utförandet af accompagnement. Årsafgiften, **80** kr., fördelas på tre terminer och undervisningen, vid hvilken lärarinnor biträda, kommer att fortgå två timmar i veckan under **8** månader af året. Skriftliga förfrågningar och anmälningar kunna ske under hela sommaren.

Fredrik Petersen,
Lärare i rytmik och pianospelning.
Postadress: **Stockholm.**

Till salu i alla boklådor:

Sånglära

för folkskolor och allmänna läroverkens lägre klasser.

Utgifven af

N. Hagström,

lärare i sång o. musik vid Helsingborgs h. allm. läroverk.

Första kursen. *Pris 1 krona.*

Denna sånglära har erhållit de amplaste loford af framstående fackmän både inom och utom landet

Eleganta Permar till Svensk Musiktidning säljas till 2 kr. hos *P. Herzog*, Malmskilnadsgatan 54.

J. LUDV. OHLSON
STOCKHOLM
16 Regeringsgatan 16

Flyglar, Pianinos och **Orgelharmonier** af de bästa *svenska* och *utländska fabriker* i **största** lager till **billigaste** priser under fullkomligt ansvar för Instrumentens bestånd.

Obs.! **Hufvuddepot** för **Blüthners** verldsberömda Flyglar, samt **Rönischs & Steinweg Nachfolgers** utmärkta Pianinos.

RUD. IBACH SOHN,
Kgl. Preussisk Hofpianofortefabrik.
Barmen, Neuerweg 40. (Grundad 1794).

Flyglar och Pianinos

hvarje storlek och utstyrsel. Hålla utmärkt stämning. Solidaste konstruktion, ädel, stor sympatisk ton. Absolut garanti. Kataloger etc. gratis och franco.

Till salu å denna tidnings Expedition, i Bok- och Musikhandeln:

Svensk Musiktidnings

Musikalbum

1888. — Pris 1 krona.

Innehållande: för Piano: *Auber:* **Andante,** *Adr. Dahl:* **Scherzo** och **Jultankar,** *Vict, Hollænder:* **Canzonetta; Hambopolska** (från Vestergötland) —; För sång: *Conr. Nordquist:* **Trubaduren,** romans för bariton; *John Jacobsson:* **Farväl;** *Ika:* **"Löft dit Hoved, du raske Gut!"** ord af Bj. Björnson.

Obs. *Aubers* »Andante» skrefs och tillegnades prins Oscar (vår nuv. konung vid ett hans besök i Paris-Konservatoriet.)

Hambopolskan, upptecknad från ett bondbröllop i Westergötland, har hittils ej varit tryckt och bekant.

Obs. Mycket billigt annonspris i Svensk Musiktidning — **10 öre petitrad** — (rabatt vid förnyelse.)

INNEHÅLL: Beethovens umgänge i Wien, ur ett större biografiskt manuskript af K. Strömbäck. — Aug. Södermans manuskriptsamling af A. L. (slut). — Pianot, (forts.) — Följetong: Tiggarpolkan, en offenbachiad af Ernst Pasqué. — Musikpressen. — Från scenen och konsertsalen. — Från In- och utlandet. — Till våra prenumeranter. — Annonser.

STOCKHOLM, O. L. SVANBÄCKS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG 1889